

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ТА КРИТЕРІЇ СТРУКТУРНОГО АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

© 2019 РЕВКО А. М.

УДК 316.334:332.1(477)]-047.44

Ревко А. М. Методологічні принципи та критерії структурного аналізу соціальної інфраструктури регіонів України

Метою статті є обґрунтування системи методологічних принципів і критеріїв оцінки впливу соціогуманітарного простору на процеси розбудови соціальної інфраструктури регіональних господарських систем. Визначено, що розвиток соціальної інфраструктури соціогуманітарного простору регіонів України залежить від трьох базових факторів: інституціонального, гуманітарного та соціалізаційного. Система методологічних принципів формування соціальної інфраструктури соціогуманітарного простору, яка, окрім традиційних загальнонаукових і специфічних груп принципів, доповнена принципами партисипаційності як здатності людей відчувати себе частиною своїх громад шляхом активної участі в прийнятті рішень щодо розвитку компонентів соціальної інфраструктури (освіти, культури, охорони здоров'я), їх згуртованості та спрямованості на вирішенні соціальних проблем, успадкованих і накопичених у трансформаційний період; континуальності, який передбачає розуміння історичного процесу формування та розвитку соціогуманітарного простору та відображає сукупність соціально-економічних цінностей територіальних громад, їх постійне, континуальне удосконалення. Обґрунтовано пріоритетні критерії структурного аналізу соціальної інфраструктури регіональних господарських систем.

Ключові слова: соціальна інфраструктура, принцип, партисипаційність, територіальна громада, соціогуманітарний простір, регіональні господарські системи.

Рис.: 1. **Бібл.:** 13.

Ревко Альона Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, Чернігів, 14027, Україна)

E-mail: alohaha19@gmail.com

УДК 316.334:332.1(477)]-047.44

UDC 316.334:332.1(477)]-047.44

Ревко А. Н. Методологические принципы и критерии структурного анализа социальной инфраструктуры регионов Украины

Revko A. M. The Methodological Principles and Criteria of Structural Analysis of Social Infrastructure of Regions of Ukraine

Целью статьи является обоснование системы методологических принципов и критериев оценки влияния социогуманитарного пространства на процессы развития социальной инфраструктуры региональных хозяйственных систем. Определено, что развитие социальной инфраструктуры социогуманитарного пространства регионов Украины зависит от трех базовых факторов: институционального, гуманитарного и социализационного. Система методологических принципов формирования социальной инфраструктуры социогуманитарного пространства, которая, кроме традиционных общенаучных и специфических групп принципів, дополнена принципами партисипативности как способности людей чувствовать себя частью своих общин путем активного участия в принятии решений по развитию компонентов социальной инфраструктуры (образования, культуры, здравоохранения), их сплоченности и направленности на решении социальных проблем, унаследованных и накопленных в трансформационном периоде; континуальности, который предполагает понимание исторического процесса формирования и развития социогуманитарного пространства и отражает совокупность социально-экономических ценностей территориальных общин, их постоянное, континуальное усовершенствование. Обоснованы приоритетные критерии структурного анализа социальной инфраструктуры региональных хозяйственных систем.

The article is aimed at substantiating the system of methodological principles and criteria of evaluation of influence of the socio-humanitarian space on development processes of the social infrastructure of the regional economic systems. It is determined that development of social infrastructure of the socio-humanitarian space of regions of Ukraine depends on three basic factors: institutional, humanitarian and socializative. The system of the methodological principles of formation of social infrastructure, which, apart from the traditional general scientific and specific groups of principles, is supplemented by the principles of participativity as the ability of people to feel part of their communities by actively participating in decision-making on the development of social infrastructure components (education, culture, health), their cohesion and focus on solving social problems, inherited and accumulated in the transformational period; continuity, which presupposes an understanding of the historical process of the formation and development of the socio-humanitarian space and reflects the totality of socio-economic values of the territorial communities, their permanent, continual improvement. The priority criteria of structural analysis of the social infrastructure of regional economic systems are substantiated.

Keywords: social infrastructure, principle, participativity, territorial community, socio-humanitarian space, regional economic systems.

Fig.: 1. **Bibl.:** 13.

Revko Alona M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Social Work, Chernihiv National Technological University (95 Shevchenko Str., Chernihiv, 14027, Ukraine)

E-mail: alohaha19@gmail.com

Ключевые слова: социальная инфраструктура, принцип, партисипативность, территориальная община, социогуманитарное пространство, региональные хозяйственные системы.

Рис.: 1. **Библ.:** 13.

Ревко Алена Николаевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры социальной работы, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, Чернигов, 14027, Украина)

E-mail: alohaha19@gmail.com

В умовах трансформаційних змін на державу покладається обов'язок розбудови соціальної інфраструктури, яка створює можливості для соціального обслуговування населення, збільшує фонд вільного часу людей, покращує використання бюджету сім'ї, узгоджує доходи з попитом населення, забезпечує комфортність навколишнього середовища.

Розвиток соціальної інфраструктури регіональних господарських систем залежить від різноманітних факторів: економічних, соціальних, історичних, культурних, духовних, ціннісних, етнічних тощо. Однак науковці виділяють три базові фактори, на яких нині базується функціонування соціальної інфраструктури:

- ✦ інституціональний, що включає законодавчі норми та правовідносини, форми власності, стандарти, процеси регулювання та систему управління, а також рівень правосвідомості населення регіону;
- ✦ гуманітарний, тобто дотримання принципів соціальної справедливості, що включає систему моральних і культурно-духовних цінностей,

традицій і норм, які панують у суспільстві, та їх регіональних особливостей;

- ✦ соціалізаційний, який створює умови для професійної мобільності, стимулює інноваційний підхід до задоволення потреб населення та відображає професійно-кваліфікаційну структуру, освітній рівень, рівень зайнятості, обсяг фонду вільного часу населення, а також структуру його використання [1, с. 6; 2, с. 49; 3, с. 119].

Метою цієї статті є обґрунтування системи методологічних принципів і критеріїв оцінки впливу соціогуманітарного простору на процеси розбудови соціальної інфраструктури регіональних господарських систем.

Використовуючи розробки вітчизняних і зарубіжних науковців Бутка М., Долати М., Ковальської Л., Пепи Т., Пігуль Н., Чернюк Л. та інших [4, с. 50–51; 5, с. 95–101; 6, с. 40–44; 7, с. 109–110; 8, с. 10; 3 с. 120; 9, с. 29–35], ми обґрунтували систему методологічних принципів, яка є базисом структурного аналізу соціальної інфраструктури соціогуманітарного простору регіонів України (рис. 1).

Рис. 1. Система методологічних принципів формування соціальної інфраструктури соціогуманітарного простору

Джерело: розроблено автором.

Цю систему принципів формування соціальної інфраструктури соціогуманітарного простору доцільно поділяти на загальнонаукові та специфічні. До загальнонаукових слід віднести принципи історизму, системності, комплексності, ієрархічності, збалансованості, пропорційності, науковості й ефективності.

Принцип *історизму* відображає специфіку формування та розвитку соціальної інфраструктури в певний історичний проміжок часу з урахуванням соціально-економічних, політичних, трансформаційних, глобалізаційних та інтеграційних умов розвитку соціогуманітарного простору.

Принцип *системності* означає використання системного підходу до дослідження, коли соціальна інфраструктура соціогуманітарного простору розглядається як складна динамічна система, що складається з ряду функціонально пов'язаних і взаємодоповнюючих одна одну інфраструктурних закладів (освіти, культури, охорони здоров'я), розташованих на певній території та які сприяють всебічному задоволенню потреб населення певного регіону у відповідних послугах.

Принцип *комплексності* полягає в пропорційному та взаємоузгодженому розвитку всіх компонентів соціальної інфраструктури як територіальної підсистеми на різних таксономічних рівнях.

Принцип *ієрархічності* відображає процес побудови просторової моделі організації соціальної інфраструктури. В умовах децентралізації владних повноважень в Україні існує потреба в чіткому розподілі відповідальності та завдань у задоволенні людських потреб у сфері освіти, охорони здоров'я та культури між органами місцевого самоврядування, органами державної влади та третім сектором на кожному адміністративно-територіальному рівні держави.

Принцип *збалансованості* полягає у взаємозбалансованому розвитку компонентів соціальної інфраструктури залежно від територіальної концентрації населення як споживача інфраструктурних послуг і щільності певної території. Крім того, важливим є існування збалансованості між наданими послугами соціальної інфраструктури та попитом на них, щоб задовольнити вимоги як споживачів інфраструктурних послуг, так і їх постачальників [10, с. 112].

Принцип *пропорційності* вимагає дотримання відповідності розвитку елементів соціальної інфраструктури в рамках макроекономічних, територіальних і галузевих пропорцій у державі.

Принцип *науковості* передбачає використання науково обґрунтованих методів оцінки й аналізу компонентів соціальної інфраструктури регіону як економічного каркасу продуктивних сил кожної адміністративно-територіальної одиниці. В умовах сьогодення обґрунтування напрямків модернізації соціальної інфраструктури соціогуманітарного простору регіону науковими аргументами і засобами має велику практичну значущість, оскільки сучасна наукова регіоналістика повинна базуватися на досягненнях науки в різних її провахах.

Принцип *ефективності* полягає в максимально ефективному використанні ресурсів у процесі функціонування та розвитку соціальної інфраструктури. Імператив інфраструктурного розвитку повинен базуватися на ефективному використанні коштів державного та місцевого бюджетів, інститутів громадянського суспільства, приватного сектора й інших суб'єктів господарювання.

Група принципів специфічного характеру стосується розвитку соціогуманітарного простору соціальної інфраструктури. Соціогуманітарний концепт полягає у формуванні динамічного, гармонізованого середовища існування та розвитку суспільства з усіма притаманними йому ознаками (економічними, соціальними, духовними, культурними, ціннісними, етнічними тощо) [5, с. 96]. Крім того, розвиток соціогуманітарного простору повинен враховувати низку функціональних особливостей суспільних і людських відносин і зв'язків у межах певної території, зокрема, розвиток локального партнерства та просторові можливості створення сприятливих умов для життєдіяльності населення, а також забезпечення максимально однакових початкових можливостей для всіх громадян на шляху формування та розвитку їхнього людського потенціалу.

Вищезазначений підхід відповідає таким специфічним принципам формування соціальної інфраструктури соціогуманітарного простору.

Принцип *синергійності*. У перекладі з грецької мови термін «синергетика» означає співпрацю, узгоджену дію, співучасть. Принцип синергії – поєднання та узгодження національних, регіональних і локальних пріоритетів таким чином, щоб отримати мультиплікаційний ефект у процесі модернізації соціальної інфраструктури соціогуманітарного простору [5, с. 99]. У контексті цього дослідження принцип синергійності можна сформулювати як відповідність потреб та інтересів суб'єктів соціогуманітарного простору їх здібностям і можливостям, правильне розуміння ними інтересів інших суб'єктів і суспільства в цілому і взаємодія та взаємодопомога в реалізації всіх цих інтересів.

Соціальні взаємовідносини, які виникають у процесі колективної діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей кожної людини, можуть і повинні за певних умов породжувати ефект синергії, коли сумарний людський потенціал зростає внаслідок ефективного об'єднання зусиль людей, різних за статтю, віком, освітою, рівнем професійної підготовки [11, с. 7].

Принцип *сталості* полягає в тому, що процес сталого розвитку базується на узгодженій, комплексній і розвиненій інфраструктурі, тісно пов'язаній із використанням економічної, соціальної та екологічної складових потенціалу регіону. Соціальна інфраструктура займає одне з головних місць у концепції сталого розвитку, оскільки принцип сталого розвитку полягає в необхідності задоволення сучасних потреб населення певного регіону, сприяння загальному благополуччю та водночас забезпечення можливості майбутнім поколінням задовольняти свої потреби.

Принцип *інноваційності* базується на створенні можливостей модернізації соціальної інфраструктури шляхом технічного оновлення, впровадження і поширення нововведень, використання інновацій у процесі забезпечення населення інфраструктурними послугами та задоволення базових потреб.

Принцип *креативності* передбачає розробку стратегій розвитку соціальної інфраструктури регіону на підставі використання прогресивних методів і новітніх підходів задля забезпечення доступу до освіти впродовж життя, заохочення зростання освітніх і науково-дослідних центрів, формування креативного, активного покоління та досягнення гідного рівня життя населення конкретного таксономічного рівня.

Принцип *субсидіарності* полягає в чіткому розмежуванні завдань, обов'язків і відповідальності між органами центральної влади, місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства в умовах децентралізованого управління. Головною метою діяльності органів місцевого самоврядування є створення умов для самореалізації людини, задоволення її потреб. Крім того, завдання, які можуть бути реалізовані місцевими органами влади, не повинні виконуватися (дублюватися) органами центральної влади відповідно до принципу субсидіарності в Європейському Союзі.

Принцип *адаптивності* передбачає пристосування розвитку соціогуманітарного простору регіону до євроінтеграційних векторів, а також до вимог внутрішнього та зовнішнього середовища в умовах глобалізації та регіоналізації. Нова структура соціогуманітарного простору України має орієнтуватися на потреби внутрішнього та зовнішнього ринків. Це є базисом принципу адаптивності, який має враховуватися при формуванні соціогуманітарного простору України, забезпечуючи гнучку систему структурних змін, визначаючи напрями структурних перетворень, моделюючи варіанти розвитку з урахуванням соціальних наслідків [4, с. 50–51; 8, с. 10].

Принцип *компліментарності* (доповнюваності) полягає у здатності елементів певної структури взаємно доповнювати, замінювати одне одного. Цей принцип передбачає фінансування проектів щодо модернізації соціальної інфраструктури соціогуманітарного простору за умов співучасті різних суб'єктів регіонального розвитку.

Принцип *релевантності*. Виходячи з етимологічного значення слова «релевантний», яке в перекладі з англійської мови означає важливий, суттєвий, принцип релевантності визначає соціальну інфраструктуру важливим компонентом задоволення базових потреб населення, який впливає на всебічний розвиток людини шляхом створення комплексу життєвих благ, необхідних для розширеного відтворення.

Принцип *конкордації*. У перекладі з французької мови конкорда (concorde) означає «угода», «співдружність», «гармонія». Під принципом конкордації передбачається постійний, безперервний та узгоджений вплив економічних, соціогуманітарних, культурно-етнічних,

демографічних, екологічних, науково-технічних та інших чинників на формування та розвиток соціальної інфраструктури конкретного регіону [5, с. 100].

На нашу думку, цей перелік методологічних принципів формування соціальної інфраструктури регіону доцільно доповнити принципами *партисипаційності та континуальності*.

Принцип *партисипаційності* полягає у відчутті людей себе частиною своїх громад шляхом активної участі в прийнятті рішень щодо розвитку компонентів соціальної інфраструктури (освіти, культури, охорони здоров'я), їх згуртованості та спрямованості на вирішенні соціальних проблем, успадкованих і накопичених у трансформаційний період. Варто зауважити, що у високорозвинених країнах уряд сприяє підвищенню обізнаності та залученню територіальних громад до участі у вирішенні локальних проблем, так званої соціальної партисипації. Інститути громадянського суспільства, зокрема неурядові організації, грають важливу роль у цьому процесі.

Принцип *континуальності* передбачає розуміння історичного процесу формування та розвитку соціогуманітарного простору. Термін «континуальність» походить від лат. *continualis* – «безперервний». Континуальність соціогуманітарного простору регіонів України відображає сукупність соціально-економічних цінностей територіальних громад, їх постійне, континуальне удосконалення. За аналогією з головною підсистемою соціальної інфраструктури – освітою, ключовим завданням якої є не навчити людину всього, а сформувати потребу в навчанні та навчити самостійно використовувати та аналізувати інформацію.

Освіта займає особливе місце в системі становлення і розвитку інформаційного суспільства, що детермінується впливом низки техніко-технологічних, інформаційних, інтелектуально-знанневих факторів. Реалізуючи освітню, науково-дослідну й інноваційну діяльність, заклади вищої освіти активізують процеси формування суспільства й економіки інформаційного типу [12, с. 125].

Так само й запорукою успіху формування та розвитку єдиного соціогуманітарного простору України є не зведення раз і назавжди якихось ідеальних демократичних інститутів, а створення надійних передумов безперервного самовідтворення, самооновлення та самовдосконалення.

Розбудова соціальної інфраструктури в Україні нині дуже важлива, оскільки вона сприяє формуванню людського потенціалу та трансформації його у людський капітал. Розвиток об'єктів соціальної інфраструктури має відбуватися відповідно до соціальної політики держави, яка спрямована на поліпшення якості життя населення, формування і відтворення здорового, креативного та активного покоління [13, с. 34, 30].

На нашу думку, одним з головних критеріїв якості соціальної інфраструктури є специфіка розміщення її об'єктів в регіональному соціогуманітарному просторі, яка повинна відповідати, з одного боку, системності

надання послуг, а з іншого, індивідуальному підходу до кожного клієнта – споживача інфраструктурних послуг.

Соціальна інфраструктура як система пов'язана із соціальним розвитком, покращенням якості життя населення регіону, рівнем задоволення потреб і розвитком людського потенціалу. Її територіальна організація повинна відповідати просторовому розміщенню населення та максимальному забезпеченню їх потреб. У процесі розбудови соціальної інфраструктури необхідно враховувати такі критерії пріоритетного інфраструктурного розвитку, як:

- ✦ концентрація, яка створює можливості соціально-економічного розвитку регіону;
- ✦ децентрація, яка забезпечує наближення до користувачів послуг соціальної інфраструктури;
- ✦ інтеграція інноваційних технологій до системи функціонування соціальної інфраструктури регіонального простору;
- ✦ технологізація, пов'язана з організацією процесу надання послуг і соціальним попитом на інфраструктурні послуги, що залежить від специфіки обслуговуваного простору.

Крім того, при виборі діагностичних змінних для оцінки соціальної інфраструктури необхідно керуватись такими критеріями, як: універсальність, вимірюваність, доступність, якість даних, економічна ефективність, інтерпретативність і взаємодії змінних.

Слід зазначити, що соціальна інфраструктура реалізує свою діяльність не лише в напрямку задоволення потреб конкретних людей, але й впливає на розвиток соціогуманітарного простору, в якому вона функціонує. Інфраструктура є динамічним чинником, який активізує діяльність територіальних громад, здійснює як прямий, так і непрямий вплив на соціально-економічний розвиток просторових координат.

ВИСНОВКИ

Отже, нині територіальна організація соціальної інфраструктури України має ряд недоліків:

- ✦ недорозвиненість системи послуг соціальної інфраструктури;
- ✦ слабе технічне забезпечення інфраструктурних інституцій;
- ✦ обмеженість ресурсів (матеріальних і фінансових), необхідних для реалізації завдань соціальної інфраструктури, з огляду на невивірний та низькорентабельний характер діяльності;
- ✦ нерівномірне розміщення інфраструктурних об'єктів: концентрація у великих містах, а також відсутність на периферії та інших віддалених районах;
- ✦ застарілість, зношеність та нефункціональність обладнання інституцій соціальної інфраструктури.

Дотримання зазначених принципів буде сприяти поєднанню державної і регіональної політики в напрямі модернізації соціальної інфраструктури

регіону, підвищення якості життя населення. Запропонована сукупність методологічних принципів дасть змогу провести наукову та комплексну оцінку впливу соціогуманітарного простору на процеси розбудови соціальної інфраструктури регіональних господарських систем. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Трансформація соціальної інфраструктури в контексті забезпечення гуманітарного розвитку : кол. моногр. / за наук. ред. В. М. Новікова, З. С. Сіройча. Вінниця : ПП Балюк І. Б., 2015. 384 с.
2. Кінаш І. П. Фактори впливу на формування соціальної інфраструктури сталого розвитку України. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2012. № 3. С. 48–51.
3. Пігуль Н. Г. Соціальна інфраструктура: функціональне призначення та особливості розвитку. *Економічний аналіз*. 2014. Т. 16 (1). С. 117–122. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2014_16\(1\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2014_16(1)_19)
4. Бутко М. П. Регіональні особливості економічних трансформацій в перехідній економіці. Київ : Знання України, 2005. 476 с.
5. Бутко М. П., Ревко А. М. Соціальні імперативи якісного розвитку продуктивних сил регіонів України : монографія. Чернівці : ЧНТУ, 2016. 276 с.
6. Dolata M. Infrastruktura Społeczna jako Czynniki Zrównoważonego Rozwoju Obszarów Wiejskich. *Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu. Roczniki Naukowe*. T. XVI. Zeszyt 5. P. 40–44.
7. Ковальська Л. Л., Салівончик О. М. Соціальна інфраструктура регіону та механізми забезпечення її розвитку. *Економічні науки. Серія : Регіональна економіка*. 2013. Вип. 10. С. 106–114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnre_2013_10_13
8. Пєпа Т. В. Регіональні особливості формування потенціалу продуктивних сил та шляхи забезпечення його зростання. Київ : РВПС України, 2009. 57 с.
9. Пєпа Т. В., Чернюк Л. Г. Інфраструктурне забезпечення соціального розвитку регіонів України (методолого-організаційний аспект) : монографія. Вінниця, 2015. 280 с.
10. Atkociuniene V., Kiausiene I., Urmoniene D. The Innovative Management Principles of Rural Social Infrastructure Development. *European Scientific Journal*. 2014. Vol. 10. No. 7. P. 100–117.
11. Альошкін В. С. Системно-синергетичний підхід до моделювання соціальної політики України в умовах євроінтеграції. *Часопис економічних реформ*. 2014. № 1. С. 6–10.
12. Холявко Н. І. Вища освіта в системі факторів впливу на становлення інформаційної економіки. *Бізнес Інформ*. 2018. № 3. С. 121–126.
13. Revko A. Problemy i infrastruktura społeczna na rynku pracy Ukrainy. *Rynek Pracy, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych w Warszawie*. 2017. Nr. 4 (163). S. 30–36. URL: <https://www.ipiss.com.pl/kwartalnik-rynek-pracy/rynek-pracy-nr-4-163-2017>

REFERENCES

- Alyoshkin, V. S. "Systemno-synerhetychnyi pidkhyd do modelivannia sotsialnoi polityky Ukrainy v umovakh yevrointehratsii" [System-synergistic approach to the modeling of Ukrainian social policy in the context of European integration]. *Chasopys ekonomichnykh reform*, no. 1 (2014): 6–10.

Atkociuniene, V., Kiausiene, I., and Urmoniene, D. "The Innovative Management Principles of Rural Social Infrastructure Development". *European Scientific Journal*, vol. 10, no. 7 (2014): 100-117.

Butko, M. P. *Rehionalni osoblyvosti ekonomichnykh transformatsii v perekhidnii ekonomitsi* [Regional features of economic transformations in transition economies]. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2005.

Butko, M. P., and Revko, A. M. *Sotsialni imperatyvy yakisnoho rozvytku produktyvnykh syl rehioniv Ukrainy* [Social imperatives of qualitative development of productive forces of the regions of Ukraine]. Chernihiv: ChNTU, 2016.

Dolata, M. "Infrastruktura Społeczna jako Czynniki Zrównoważonego Rozwoju Obszarów Wiejskich". *Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu. Roczniki Naukowe*, vol. 16, no. 5: 40-44.

Kholiavko, N. I. "Vyshcha osvita v systemi faktoriv vplyvu na stanovlennia informatsiinoi ekonomiky" [Higher education in the system of factors influencing the formation of the information economy]. *Biznes Inform*, no. 3 (2018): 121-126.

Kinash, I. P. "Faktory vplyvu na formuvannia sotsialnoi infrastruktury staloho rozvytku Ukrainy" [Factors Influencing the Formation of Social Infrastructure for Sustainable Development of Ukraine]. *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu*, no. 3 (2012): 48-51.

Kovalska, L. L., and Salivonchuk, O. M. "Sotsialna infrastruktura rehionu ta mekhanizmy zabezpechennia yii rozvytku" [Social

infrastructure of the region and mechanisms for ensuring its development]. *Ekonomichni nauky. Seriiia : Rehionalna ekonomika*. 2013. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnre_2013_10_13

Pepa, T. V. *Rehionalni osoblyvosti formuvannia potentsialu produktyvnykh syl ta shliakhy zabezpechennia ioho zrostannia* [Regional peculiarities of forming the potential of productive forces and ways of ensuring its growth]. Kyiv: RVPS Ukrainy, 2009.

Pepa, T. V., and Cherniuk, L. H. *Infrastrukturne zabezpechennia sotsialnoho rozvytku rehioniv Ukrainy (metodoloho-orhanizatsiinyi aspekt)* [Infrastructure provision of social development of the regions of Ukraine (methodological and organizational aspect)]. Vinnytsia, 2015.

Pihul, N. H. "Sotsialna infrastruktura: funktsionalne pryznachennia ta osoblyvosti rozvytku" [Social infrastructure: functional purpose and development peculiarities]. *Ekonomichniy analiz*. 2014. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2014_16\(1\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2014_16(1)_19)

Revko, A. "Problemy i infrastruktura spoleczna na rynku pracy Ukrainy". *Rynek Pracy, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych w Warszawie*. 2017. <https://www.ipiss.com.pl/kwartalnik-rynek-pracy/rynek-pracy-nr-4-163-2017>

Transformatsiia sotsialnoi infrastruktury v konteksti zabezpechennia humanitarnoho rozvytku [Transformation of social infrastructure in the context of ensuring humanitarian development]. Vinnytsia: PP Baliuk I. B., 2015.